

УДК 159.923

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-1795-1805](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-1795-1805)

Калюжна Євгенія Миколаївна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-0735-2247>

Вдовіченко Оксана Володимирівна доктор психологічних наук, професор, декан соціально-гуманітарного факультету, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0003-0430-2295>

Білогур Влада Євгеніївна доктор філософських наук, професор кафедри фізичного виховання, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» м. Ужгород, <https://orcid.org/0000-0003-1053-2716>

ПРОФЕСІЙНА СВІДОМІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Анотація. У статті досліджується процес розвитку професійної свідомості майбутніх практичних психологів. Зазначено, що одним із найважливіших компонентів професійної діяльності психолога є його професійна свідомість, яка визначає розуміння цілей, цінностей та етичних норм професії. Успішна професійна діяльність психолога залежить від рівня розвитку його професійної свідомості. Здійснено ґрунтовний аналіз існуючих підходів щодо визначення дефініції «професійна свідомість». Надано авторське визначення поняття «професійна свідомість». Професійна свідомість – це усвідомлення та розуміння власної професійної ідентичності, цінностей, етики, обов'язків та відповідальності перед клієнтами, колегами та суспільством в цілому. Розроблено структуру професійної свідомості майбутнього практичного психолога. Основними компонентами, які входять до структури професійної свідомості майбутнього практичного психолога є: професійна ідентичність, професійні цінності, професійна етика, професійні обов'язки та відповідальність. Звернуто увагу на те, що освітні програми повинні інтегрувати професійну свідомість у навчальну програму, наголошуючи на цінностях, етиці та практичних навичках. Надано рекомендації щодо розвитку професійної свідомості у майбутніх практичних психологів. Зроблено висновок про те, що розуміння процесу розвитку професійної свідомості має вирішальне значення для підготовки майбутніх практичних психологів до надання компетентних,

етичних і культурно чутливих послуг. Продовжуючи досліджувати та оптимізувати цей процес освітні установи, практикуючі психологи та професійні організації можуть сприяти розвитку професіоналів, які є висококваліфікованими, відданими своїй професії та благополуччю своїх клієнтів. Зроблено висновок про те, що розвиток професійної свідомості є багатограним і тривалим процесом, на який впливає ряд особистих, академічних та професійних факторів. Професійна свідомість починається з представлення професії та триває протягом усього професійного шляху. Особистісні характеристики, такі як самосвідомість та емпатія, відіграють важливу роль у розвитку професійної свідомості. Якісна академічна підготовка, практичний досвід та післядипломна підтримка є важливими для розвитку професійної свідомості. Саморефлексія, наставництво та співпраця є ключовими для безперервного розвитку професійної свідомості.

Ключові слова: професійна свідомість, майбутні практичні психологи, самосвідомість, емпатія, професійна ідентичність.

Kaliuzhna Yevheniia Mykolaivna Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Practical Psychology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-0735-2247>

Vdovichenko Oksana Volodlymyrivna Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Social and Humanities Faculty, The State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, <https://orcid.org/0000-0003-0430-2295>

Bilohur Vlada Evgeniivna Doctor of Philosophy, Professor of the Department of Physical Education, Uzhhorod National University, Uzhhorod, <http://orcid.org/0000-0003-1053-2716>

PROFESSIONAL CONSCIOUSNESS OF THE FUTURE PRACTICAL PSYCHOLOGIST

Abstract. The article examines the process of developing the professional consciousness of future practical psychologists. It is noted that one of the most important components of a psychologist's professional activity is his/her professional consciousness, which determines the understanding of the goals, values and ethical norms of the profession. The successful professional activity of a psychologist depends on the level of development of his/her professional

consciousness. A thorough analysis of existing approaches to defining the definition of “professional consciousness” is carried out. The author's own definition of the concept of “professional consciousness” is presented. Professional consciousness is the awareness and understanding of one's own professional identity, values, ethics, duties and responsibilities to clients, colleagues and society as a whole. The structure of professional consciousness of a future practical psychologist is developed. The main components that make up the structure of the professional consciousness of a future practical psychologist are: professional identity, professional values, professional ethics, professional duties and responsibilities. It is emphasized that educational programs should integrate professional consciousness into the curriculum, emphasizing values, ethics and practical skills. Recommendations for the development of professional consciousness in future practical psychologists are given. It is concluded that understanding the process of developing professional consciousness is crucial for preparing future practicing psychologists to provide competent, ethical, and culturally sensitive services. By continuing to research and optimize this process, educational institutions, practicing psychologists, and professional organizations can contribute to the development of professionals who are highly skilled, committed to their profession, and to the well-being of their clients. It is concluded that the development of professional consciousness is a multifaceted and long-term process that is influenced by a number of personal, academic, and professional factors. Professional consciousness begins with the introduction of the profession and continues throughout the entire professional path. Personal characteristics, such as self-awareness and empathy, play an important role in the development of professional consciousness. Quality academic training, practical experience, and postgraduate support are essential for the development of professional awareness. Self-reflection, mentoring, and collaboration are key to the continuous development of professional awareness.

Keywords: professional consciousness, future practical psychologists, self-awareness, empathy, professional identity.

Постановка проблеми. Професія практичного психолога є відносно новою в Україні, але вже встигла набути важливого значення в сучасному суспільстві. В умовах зростаючої складності та динамічності життя психологічна підтримка та допомога стають все більш актуальними та необхідними. Тому підготовка компетентних та висококваліфікованих практичних психологів є актуальним завданням для освіти.

Одним із найважливіших компонентів професійної діяльності практичного психолога є його професійна свідомість, яка визначає розуміння цілей, цінностей та етичних норм професії. Успішна професійна діяльність психолога залежить від рівня розвитку його професійної свідомості.

Незважаючи на важливість професійної свідомості для практичних психологів, процесу її розвитку приділяється недостатньо уваги в наукових дослідженнях. Більшість написаних праць у цьому напрямку спрямовано на вивчення професійної свідомості вже практикуючих психологів у той час як процес її формування у майбутніх фахівців залишається недостатньо вивченим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що серед вітчизняних науковців проблематикою дослідження професійної свідомості займалися:

Н. Гаркавенко та С. Доскач, які досліджували професійну свідомість як фактор особистісного становлення майбутнього фахівця [1].

В. Сич визначала зміст та особливості розвитку професійної свідомості майбутнього психолога в процесі навчання у ВНЗ [2].

Н. Метельська вивчала розвиток професійно важливих якостей майбутніх психологів як чинник формування їх професійної самосвідомості [3].

Г. Горбань та Н. Шевченко розглядали професійну свідомість психолога, здійснивши структурно-функціональний аналіз [4].

Науковиця Н. Шевченко розробляла структуру та визначала специфіку функціонування професійної свідомості практичного психолога [5].

Н. Видолоб здійснювала аналітичний огляд проблеми професійної самосвідомості майбутніх психологів [6].

О. Нікітіна обґрунтовувала сучасні особливості професійного становлення майбутнього практичного психолога [7].

Метою статті є дослідження процесу розвитку професійної свідомості майбутніх практичних психологів.

Виклад основного матеріалу. Професійну свідомість можна визначити як найважливішу категорію, що відображає сутність професійної підготовки та процесу розвитку майбутнього фахівця.

Грунтовний аналіз існуючих підходів щодо визначення дефініції «професійна свідомість» ми відобразили в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз існуючих підходів щодо визначення професійної свідомості

Автори	Визначення
Н. Гаркавенко, С. Доскач	Професійна свідомість – це термін, яким можна охопити всі прояви свідомості особистості, які пов'язуються з її професійною діяльністю [1, с. 176].
В. Сич	Професійна свідомість – це форма відображення професійної реальності, інтегральне особистісне утворення суб'єкта майбутньої діяльності, становлення якого здійснюється під впливом професійного навчального середовища, проявляється в системі мотивів, особистісних смислів і цілей, робить об'єктом роздумів професійні знання, здібності та особистісні якості, забезпечуючи успішне здійснення майбутньої професійної діяльності [2].
Г. Горбань, Н. Шевченко	Професійна свідомість – це психологічне утворення в якому інтегруються професійні цінності, науково-теоретичні знання, програми певних дій і процедур, а також знання людини про себе як про представника певної професії. Саме вона є репрезентантом усіх цих аспектів, рівнів, функцій у практичній та теоретичній сегментах професійної діяльності [4, с. 18]
А. Самойлова	Професійна свідомість – це багаторівнева та багатокomпонентна будова, яка містить у собі сформовану професійну картину світу, професійну культуру діяльності, а також мисленнєву діяльність у режимі методологічної рефлексії (розуміння) як внутрішній план свідомості і як детерміновану властивостями інтегральної індивідуальності, тобто культуру суб'єктного мислення [8].
М. Омельченко	Професійна свідомість – це поліструктурне й поліпроцесуальне явище, яке зумовлене взаємодією соціокультурного середовища, особистості й діяльності [9].

Таким чином, проведений аналіз наукових підходів дозволив нам надати власне трактування поняття «професійна свідомість майбутнього практичного психолога». Професійну свідомість майбутнього практичного психолога ми розглядаємо як усвідомлення та розуміння власної професійної ідентичності, цінностей, етики, обов'язків та відповідальності перед клієнтами, колегами та суспільством в цілому.

Більшість авторів вважають, що професійна свідомість практичного психолога містить у собі професійну освіченість, професійну культуру діяльності, а також мисленнєву діяльність яка сягає методологічної рефлексії. А також виділяють трикомпонентну структуру професійної свідомості практичного психолога, яку представляють змістом, що відображає специфіку професії, а саме:

1) значеннями, які виражаються психологічними поняттями й категоріями;

2) смислами, які мають своє втілення у інтересах, мотивах та цілях діяльності практичного психолога;

3) чуттєвою тканиною, яка характеризується особливістю сприйняття реальності, що виникає у просторі професійної взаємодії «клієнт – психолог» [4; 6; 7].

На основі запропонованого нами визначення ми розробили структуру професійної свідомості майбутнього практичного психолога. Дана структура складається із наступних компонентів (рис. 1):

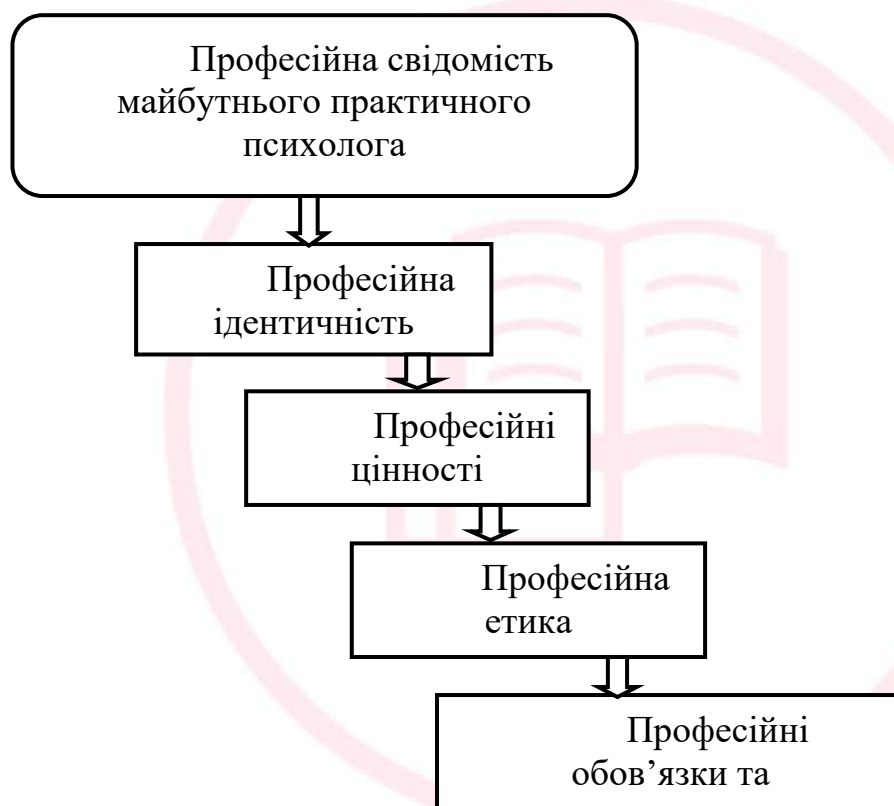

Рис 1. Структура професійної ідентичності майбутнього психолога

Розглянемо більш детально кожний компонент.

1. Професійна ідентичність. Вона починає формуватися в той момент коли молодь починає замислюватися над вибором майбутньої професійної діяльності, адже особистість починає вже розуміти яку роль вона буде відігравати та яку відповідальність вона буде нести за свою діяльність. Професійна ідентичність є невід'ємним компонентом професійної свідомості майбутнього практичного психолога. Вона відноситься до почуття власного «Я» в професійній ролі. Формування професійної ідентичності – це безперервний процес, який починається в момент вибору своєї майбутньої професійної діяльності, продовжує формуватися та розвиватися під час

підготовки в закладі вищої освіти та триває протягом усієї професійної діяльності психолога [10; 11; 12]. Таким чином, професійна ідентичність є основою професійної свідомості практичного психолога. Вона дозволяє психологам постійно розвиватися і захищати свою професійну цілісність, надавати ефективні та етичні послуги, встановлювати довіру з клієнтами та забезпечує навігацію по складних професійних ситуаціях.

2. Професійні цінності. Глибоке розуміння та прихильність основним цінностям професії, таким як доброчесність, компетентність, конфіденційність та повага до гідності людини. Професійні цінності є основоположними уявленнями та переконаннями, які керують поведінкою та практикою психологів. Професійні цінності направляють професійну поведінку, сприяють довірі, захищають клієнтів, підтримують професійну цілісність та сприяють професійному розвитку.

3. Професійна етика. Знання та дотримання етичних принципів та норм, що регулюють професійну поведінку, включаючи інформовану згоду, конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів. Загалом, професійна етика – це сукупність принципів та норм, які керують поведінкою та практикою психологів.

4. Професійні обов'язки та відповідальність. Розуміння своїх професійних обов'язків перед клієнтами, колегами та суспільством, а також готовність нести відповідальність за свою роботу. Професійні обов'язки та відповідальність гарантують, що психологи надають якісні послуги, захищають клієнтів, сприяють довірі громадськості та формують професійну ідентичність. Формування чіткого розуміння своїх професійних обов'язків та відповідальності є важливим для майбутніх практичних психологів, оскільки це готує їх до викликів професії та допомагає їм досягти успіху у своїй професійній діяльності.

Професійна свідомість майбутнього практичного психолога є основою для формування та розвитку професійної самосвідомості.

Професійна самосвідомість – це усвідомлення людиною себе як суб'єкта майбутньої самостійної професійної діяльності. Це процес пізнання себе, формування уявлень про себе, вироблення ставлення до себе, саморегуляція в системі професійної діяльності, в спілкуванні і в системі власної особистості.

Професійна самосвідомість – це усвідомлення власних сильних і слабких сторін, цінностей, упереджень і впливу особистих переживань на професійну практику.

До основних факторів, які впливають на формування та розвиток професійної свідомості майбутніх практичних психологів відносяться:

1. Освіта та підготовка. Навчальні програми в закладах вищої освіти повинні розроблятися з врахуванням всіх аспектів майбутньої професійної

діяльності, де акцент робиться на професійну етику, цінності та саморефлексію. Також повинно відбуватися впровадження Case study (кейс-методу) у фахові дисципліни для формування практичних навичок майбутньої професійної діяльності.

2. Наставництво та супервізія. ЗВО налагоджувати співпрацю з досвідченими психологами-практиками, які моделюють професійну поведінку та надають підтримку.

3. Особистісні якості та цінності. Майбутній практичний психолог повинен мати професійні якості, наприклад такі як: вроджена емпатія, співчуття та прагнення допомагати іншим, мати сильні моральні та етичні принципи, бути допитливим, відкритим до самоаналізу та готовим до постійного навчання.

4. Професійне середовище. Починаючи з третього року навчання залучати майбутніх практичних психологів до професійної діяльності, яка буде сприяти етичній практиці, професійному розвитку та набуттю особистого досвіду. А заодно вони будуть спілкуватися із вже діючими практичними психологами, які будуть демонструвати професійну свідомість.

5. Саморефлексія та самооцінка. Саморефлексія передбачає усвідомлення та дослідження своїх думок, почуттів, мотивацій, цінностей і поведінки, а самооцінка дозволяє критично оцінювати свою професійну компетентність, навички і знання.

Також хочемо запропонувати рекомендації для оптимізації процесу розвитку професійної свідомості майбутніх практичних психологів:

1. Для освітніх установ:
 - Інтегрувати методи розвитку професійної свідомості майбутніх психологів у навчальні програми починаючи з першого курсу.
 - Забезпечувати практичний досвід, такий як стажування та симуляції, на ранній стадії підготовки.
 - Надавати можливості для саморефлексії та самооцінювання, наприклад, за допомогою щоденників рефлексії.
 - Залучати практикуючих психологів до викладання фахових дисциплін та тьюторства (наставництва).
 - Підкреслювати важливість самопізнання та особистого зростання майбутніх психологів.
 - Створювати позитивну і підтримуючу навчальну/робочу обстановку, яка заохочує питання, діалог і критичне мислення.
 - Використовувати різноманітні педагогічні методи, такі як кейс-стаді, рольові ігри та симуляції, щоб посилити практичне навчання та розвиток професійної свідомості.
 - Залучати клієнтів до процесу навчання та оцінювання, щоб надати майбутнім психологам реальний досвід і зворотний зв'язок.

- Надавати можливості для культурно-компетентного навчання та досвіду, щоб підготувати майбутніх психологів до роботи з різноманітним населенням.

2. Для майбутніх психологів:

- Активно шукати та залучатися до різноманітних практичних заходів (наприклад, волонтерство, дослідження, тренінги, практичні заняття, професійні курси тощо).

- Регулярно проводити саморефлексію щодо власних цінностей, мотивів та сильних/слабких сторін.

- Вступати в професійні організації та мережуватися з майбутніми колегами.

- Шукати наставників та супервізорів, які можуть надати підтримку та керівництво.

3. Для професійних організацій:

- Розробляти та просувати стандарти професійної свідомості практичного психолога.

- Надавати можливості для безперервних професійних розробок та супервізії.

- Сприяти дотриманню етичних принципів та практики у психології.

Висновки. Таким чином, дослідження проблематики професійної свідомості майбутнього практичного психолога показало, що розвиток професійної свідомості є багатогранним і тривалим процесом, на який впливає ряд особистих, академічних та професійних факторів.

Професійна свідомість є основоположною для компетентної та етичної практики психологів. Вона починається з представлення професії та триває протягом усього професійного шляху. Особистісні характеристики, такі як самосвідомість та емпатія, відіграють важливу роль у розвитку професійної свідомості. Якісна академічна підготовка, практичний досвід та післядипломна підтримка є важливими для розвитку професійної свідомості. Саморефлексія, наставництво та співпраця є ключовими для безперервного розвитку професійної свідомості.

Література:

1. Гаркавенко Н. В., Доскач С. С. Професійна свідомість як фактор особистісного становлення. *Габітус*. 2020. Випуск 14. С. 175-178.
2. Сич В. М. Зміст та особливості розвитку професійної свідомості майбутнього психолога в процесі навчання у ВНЗ. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Випуск 18. С. 718-727.
3. Метельська Н. Й. Розвиток професійно важливих якостей майбутніх психологів як чинник формування їх професійної самосвідомості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 3. Том 2. С. 58-62.
4. Горбань Г.О., Шевченко Н. Ф. Професійна свідомість психолога: структурно-функціональний аналіз. *Проблеми сучасної психології*. 2022. №1 (24). С. 16-26.

5. Шевченко Н. Професійна свідомість практичного психолога: структура та специфіка функціонування. *Психологія і суспільство*. 2009. №4. С. 167-180.
6. Видолоб Н. О. Професійна самосвідомість майбутніх психологів: аналітичний огляд проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 1. Том 1. С. 34-38.
7. Нікітіна О. Сучасні особливості професійного становлення майбутнього практичного психолога. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 2. Том 2. С. 69-74.
8. Самойлова А. Г. Особливості формування професійної свідомості майбутніх психологів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Запоріжжя, 2004. 19 с.
9. Омельченко М. С. Розвиток професійної свідомості на етапі навчання у ЗВО: спроба концептуалізації. *Психологія особистості*. 2019. № 1 (10). С. 159–166. DOI: <https://doi.org/10.15330/ps.10.1.159-166>
10. Шевченко В. В. Ретроспективний аналіз категорії «Ідентичність» в психології. *Наукові перспективи. Серія: Психологія*. 2023. №10 (40). С. 868-877. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-868-877](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-868-877)
11. Kosholap, A., Maksymchuk, B., Branitska, T., Martynets, L., Boichenko, A., Stoliarenko, O., Matsuk, L., Surovov, O., Stoliarenko, O., & Maksymchuk, I. (2021). Neuropsychological Bases of Self-Improvement of Own Physical Health of Future Teachers in the Course of University Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(3), 171-190. <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/226>
12. Palamarchuk, O., Gurevych, R., Maksymchuk, B., Gerasymova, I., Fushtey, O., Logutina, N., Kalashnik, N., Kyliivnyk, A., Haba, I., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2020). Studying Innovation as the Factor in Professional Self-Development of Specialists in Physical Education and Sport. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 118-136. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>

References:

1. Harkavenko N. V., Doskach S. S. (2020). Profesiina svidomist yak faktor osobystisnoho stanovlennia [Professional consciousness as a factor of personal development]. *Habitus – Habitus*, Vypusk 14, 175-178.
2. Sych V. M. (2012). Zmist ta osoblyvosti rozvytku profesiinoi svidomosti maibutnoho psykholoha v protsesi navchannia u VNZ [Content and peculiarities of the development of the future psychologist's professional consciousness in the process of studying at a university.]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, Vypusk 18, 718-727.
3. Metelska N. Y. (2017). Rozvytok profesiino vazhlyvykh yakostei maibutnikh psykholohiv yak chynnyk formuvannia yikh profesiinoi samosvidomosti [The development of professionally important qualities of future psychologists as a factor in the formation of their professional identity]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, Vypusk 3, Tom 2, 58-62.
4. Horban H.O., Shevchenko N. F. (2022). Profesiina svidomist psykholoha: strukturno-funktsionalnyi analiz [Professional consciousness of a psychologist: structural and functional analysis]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, 1 (24), 16-26.
5. Shevchenko N. (2009). Profesiina svidomist praktychnoho psykholoha: struktura ta spetsyfyka funktsionuvannia [Professional consciousness of a practical psychologist: structure and specifics of functioning]. *Psykholohiia i suspilstvo – Psychology and society*, 4, 167-180.

6. Vydolob N. O. (2017). Profesiina samosvidomist maibutnikh psykholohiv: analitychnyi ohliad problemy [Professional self-awareness of future psychologists: an analytical review of the problem]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, Vypusk 1, Tom 1, 34-38.

7. Nikitina O. (2016). Suchasni osoblyvosti profesiinoho stanovlennia maibutnoho praktychnoho psykholoha [Modern peculiarities of professional formation of a future practical psychologist]. *Naukovyi visnykh Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, Vypusk 2, Tom 2, 69-74.

8. Samoilo A. H. (2004). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi svidomosti maibutnikh psykholohiv [Peculiarities of Formation of Professional Consciousness of Future Psychologists]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia.

9. Omelchenko M. S. (2019). Rozvytok profesiinoi svidomosti na etapi navchannia u ZVO: sprobа kontseptualizatsii [Development of professional consciousness at the stage of studying in higher education: an attempt at conceptualization]. *Psykhologhiia osobystosti – Psychology of personality*, 1 (10), 159–166. DOI: <https://doi.org/10.15330/ps.10.1.159-166>

10. Shevchenko V. V. (2023). Retrospektyvnyi analiz katehorii «Identychnist» v psykholohii [Retrospective analysis of the category "Identity" in psychology]. *Naukovi perspektyvy. Serii: Psykhologhiia – Scientific perspectives. Series: Psychology*, 10 (40), 868-877. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-868-877](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-868-877)

11. Kosholap, A., Maksymchuk, B., Branitska, T., Martynets, L., Boichenko, A., Stoliarenko, O., Matsuk, L., Surovov, O., Stoliarenko, O., & Maksymchuk, I. (2021). Neuro-psychological Bases of Self-Improvement of Own Physical Health of Future Teachers in the Course of University Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12 (3), 171-190. <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/226>

12. Palamarchuk, O., Gurevych, R., Maksymchuk, B., Gerasymova, I., Fushtey, O., Logutina, N., Kalashnik, N., Kylyvnyk, A., Haba, I., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2020). Studying Innovation as the Factor in Professional Self-Development of Specialists in Physical Education and Sport. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12 (4), 118-136. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>